

Programación de Itinerario de Interpretación

Índice

1. Introducción	4
1.1. Marco Legal.....	4
1.2. Características do centro.....	5
1.3. Características do alumnado	6
2. Obxectivos xerais das ensinanzas musicais	8
2.1. Grao Profesional.....	8
3. Obxectivos específicos das ensinanzas musicais	9
4. Obxectivos, contidos e criterios de avaliación da materia de Itinerario de Interpretación	10
4.1. Grao profesional da materia de Itinerario de Interpretación	10
4.1.1. Obxectivos: 10	
4.1.2. Contidos: 10	
4.1.3. Criterios de avaliación:	11
5. Metodoloxía	12
5.1. Principios metodolóxicos	12
5.2. Métodos didácticos.....	12
6. Atención á diversidade	14
7. Temas transversais	15
7.1. Educación en valores	15
7.2. Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC´s) ...	16
8. Actividades culturais e de promoción das ensinanzas	17
8.1. Actos institucionais	17
8.2. Cursos e clases maxistras	17
8.3. Audicións.....	18
8.4. Outros	18
9. Secuenciación por cursos	19
9.1. Curso: 6º de grao profesional	19
9.1.1. Contidos 19	
9.1.2. Avaliación 20	
9.1.3. Medidas de recuperación	22
9.1.4. Recursos didácticos:.....	23
10. Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica	25
11. Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento	26
12. ANEXOS	27

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN, UNIVERSIDADE
E FORMACIÓN PROFESIONAL

Conservatorio Profesional de Música de Vigo

UNIÓN EUROPEA
Fondo Social Europeo
O FSE inviste no teu futuro

Fotógrafo Felipe Prósperi s/n
36209 Vigo
Tfno: 986213395 Fax: 986206131
cmus.profesional.vigo@edu.xunta.es
<http://cmusvigo.gal>

12.1. Probas de acceso 6º de grao profesional	27
12.2. Rúbrica de avaliación	27

1. Introducción

A presente Programación Didáctica de Itinerario de Interpretación foi realizada pola profesora Paula Expósito Villar e está baseada na secuenciación dos obxectivos, contidos e criterios de avaliación ao longo do 6º curso de grao profesional, e foi realizada de acordo co currículo oficial vixente para a materia e co proxecto educativo do centro, como así establecen os artigos 5º e 10º do capítulo II dos Decretos 198/2007 e 203/2007, do 27 de setembro, respectivamente.

Este documento inclúe, ademais dos obxectivos e contidos, a metodoloxía que se vai a seguir (indicando materiais e recursos didácticos que se empregarán), a avaliación e os seus tipos, procedementos e ferramentas (tanto da aprendizaxe coma da ensinanza e da propia programación), a atención á diversidade, e outras informacións que consideramos de interese e necesidade para levar a cabo o proceso de ensinanza-aprendizaxe.

Entendemos esta programación didáctica como un instrumento flexible, que permite adaptarse ás circunstancias concretas do alumnado en cada momento do seu proceso de aprendizaxe, pero ao mesmo tempo, tamén como marco de referencia que lle dá forma á nosa ensinanza garantizando que aqueles alumnos e alumnas dun mesmo nivel, e incluso con diferente profesorado, poidan acceder a unha ensinanza que favoreza a consecución dunhas competencias mínimas equiparables.

1.1. Marco Legal

Para a elaboración desta programación didáctica tiveronse en conta os seguintes documentos legais, clasificados atendendo á súa data de publicación, de menor a maior antigüidade:

- **ORDE do 29 de setembro de 2015** pola que se convocan os premios extraordinarios nas ensanzas artísticas profesionais nas modalidades de música, danza e de artes plásticas e deseño na Comunidade Autónoma de Galicia, correspondentes ao curso 2014/15. DOG do 6 de outubro de 2015.
- **DECRETO 229/2011**, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG 21 de decembro de 2011.
- **CIRCULAR 15/2011** da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa pola que se ditan instrucións para determinados aspectos do funcionamento dos conservatorios elementais e profesionais de música e danza.
- **ORDE do 4 de agosto de 2011** pola que se desenvolve o Decreto 223/2010, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento Orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 18 de agosto de 2011.

- **DECRETO 223/2010**, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 19 de xaneiro de 2011.
- **ORDE do 28 de xullo de 2008**, pola que se regulan as probas de acceso ás ensinanzas profesionais de música dispostas no Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 18 de agosto de 2008.
- **CIRCULAR 21/2008** da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se regula a avaliación e cualificación dos alumnos e das alumnas que cursan as ensinanzas elementais de música e danza dispostas nos decretos 196/2007, do 20 de setembro e 198/2007, do 27 de setembro, polos que se establece a ordenación das ensinanzas de grao elemental de danza e de música, respectivamente.
- **ORDE do 8 de febreiro de 2008**, pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música que se establecen na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG do 26 de febreiro de 2008.
- **DECRETO 198/2007**, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música. DOG do 25 de outubro de 2007.
- **DECRETO 203/2007**, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 31 de outubro de 2007.
- **CIRCULAR 9/2007** da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se ditan instrucións sobre o desenvolvemento das ensinanzas elementais e profesionais de música establecidas na Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación.

1.2. Características do centro

O Conservatorio Profesional de Música de Vigo é un centro público creado no ano 2003 despois da separación obrigatoria tal e como dispoñía a Lei Orgánica 1/1990 Xeral de Ordenación Educativa do Conservatorio Superior de Música de Vigo.

Sito na rúa Fotógrafo Felipe Prósperi s/n, entre a Avenida da Florida e Praza da Miñoa, o centro conta con instalacións axeitadas ás ensinanzas musicais, resultando un tanto escaso de espazos para a demanda que unha cidade como Vigo fai das ensinanzas musicais.

O centro sitúase na bisbarra de Vigo, zona amplamente industrializada. A actividade musical da zona xira en torno á existencia de un grande número de bandas populares e coros onde moitos/as alumnos/as reciben unha formación musical inicial. Existen tamén na zona un número importante de escolas de música públicas e privadas, e nos últimos anos tamén se crearon varias formacións do ámbito

orquestral.

O propio Conservatorio e algunhas entidades privadas (bancos, fundacións, sociedade filarmónica, etc.) programan actividades musicais. A cidade carece de fonoteca pública e de biblioteca musical especializada (a excepción da do propio centro).

A maiores da actividade docente da ensinanza de música, no Centro realízanse diferentes actividades extraescolares e complementarias co obxectivo de completar a formación do alumnado: concertos, conferencias e cursos de especialización, e outros.

A ensinanza que se imparte no Conservatorio Profesional de Música de Vigo é a de música, regulada pola Lei 2/2006, do 3 de maio, de Educación e polo Real Decreto 1577/2006, do 22 de decembro polo que se fixan os aspectos básicos das ensinanzas profesionais de música, sendo na Comunidade Autónoma de Galicia os decretos polos que se regula o grao elemental e profesional o 198/2007, do 27 de setembro, e 203/2007, do 27 de setembro.

1.3. Características do alumnado

O centro conta cunha media de 640 alumnos e alumnas, variando a súa procedencia segundo a idade e o curso que realizan. Así, a maioría dos discentes do grao elemental pertencen á bisbarra de Vigo, agás algúns que veñen para cursar especialidades que non se imparten noutros conservatorios da provincia.

As principais motivacións para o estudo neste Centro son:

- A obtención dun título que lles abra saídas profesionais, e que posibilite a continuidade de estudos no grao superior de música.
- A calidade da ensinanza.
- A ubicación do Conservatorio.

As expectativas de futuro do alumnado varían segundo o grao no que se atopan: os/as alumnos/as de grao elemental teñen como principal obxectivo obter unha formación que lles permita gozar da música e poder continuar os seus estudos. O alumnado do grao profesional manifesta as súas preferencias por dedicarse á docencia e á práctica instrumental (orquestra, banda, coro, cámara, solista, etc.), e, se cadra, continuar os seus estudos nun Conservatorio Superior de Música.

No estudo individual do alumnado resalta o esforzo, a análise do repertorio e a comprensión do mesmo. Como gran problema sobresa a falta de tempo, especialmente no grao profesional, debido á gran cantidade de horas que o alumnado pasa no seu centro de ensinanza obrigatoria. Outros problemas son a falta de organización, de constancia e concentración no estudo.

O clima existente entre o alumnado e o profesorado do centro é óptimo, sendo este un dos valores máis apreciados por ambas partes.

É de destacar que as preferencias do alumnado no seu tempo de lecer, sigan relacionadas coa música, debido á importancia que dan á asistencia a concertos ou á escoita da mesma na casa. As outras afeccións do alumnado do Conservatorio Profesional de Música de Vigo son a lectura e os deportes.

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN, UNIVERSIDADE
E FORMACIÓN PROFESIONAL

Conservatorio Profesional de Música de Vigo

UNIÓN EUROPEA
Fondo Social Europeo
O FSE inviste no teu futuro

Fotógrafo Felipe Prósperi s/n
36209 Vigo
Tfno: 986213395 Fax: 986206131
cmus.profesional.vigo@edu.xunta.es
<http://cmusvigo.gal>

Como conclusión, extraemos que ao ser este un centro de ensinanzas artísticas o grao de satisfacción do alumnado co centro é alto, por non ser obrigatorios os devanditos estudos.

2. Obxectivos xerais das ensinanzas musicais

2.1. Grao Profesional

O Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música, indica no artigo 2º que a súa finalidade é proporcionarlle ao alumnado unha formación artística de calidade e garantir a cualificación dos futuros profesionais da música, ordenándose en catro funcións básicas: formativa, orientadora, profesionalizadora e preparatoria para estudos posteriores.

Esta finalidade acádase ao longo dos seis cursos dos que consta este grao coa consecución dos seguintes obxectivos que aparecen enumerados no artigo 3º do mesmo Decreto:

- a) Habitarse a escoitar música e establecer un concepto estético que permita fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos.
- b) Desenvolver a sensibilidade artística e o criterio estético como fonte de formación e enriquecemento persoal.
- c) Analizar e valorar a calidade da música.
- d) Coñecer os valores da música e optar polos aspectos xurdidos dela máis axeitados para o desenvolvemento persoal.
- e) Participar en actividades de animación musical e cultural que permitan vivir a experiencia de transmitir o gozo da música.
- f) Coñecer e empregar con precisión o vocabulario específico relativo aos conceptos científicos da música.
- g) Coñecer e valorar o patrimonio musical como parte integrante do patrimonio histórico e cultural.
- h) Tomar conciencia da importancia dunha escoita activa como base imprescindible na formación de futuros profesionais.

Fomentar a utilización do patrimonio musical en xeral, e a do galego en particular, como medio indispensable no enriquecemento da persoa e da súa formación musical.

3. Obxectivos específicos das ensinanzas musicais

A diferenza do Decreto 198/2007, que establece a ordenación do currículo das ensinanzas elementais, no Decreto 203/2007 de ordenación das ensinanzas profesionais recóllense no artigo 6º os obxectivos específicos destas, que serán desenvolvidos de xeito máis concreto no currículo de cada materia e que citaremos nos seguintes apartados deste mesmo punto.

Estes obxectivos específicos ou capacidades que deben ser adquiridos polo alumnado do grao profesional das ensinanzas de música son:

- a) Superar con dominio e capacidade crítica os contidos e os obxectivos formulados nas materias que compoñen o currículo da especialidade elixida.
- b) Coñecer os elementos básicos das linguaxes musicais, as súas características, as funcións e as transformacións nos contextos históricos.
- c) Utilizar o oído interno como base da afinación, da audición harmónica e da interpretación musical.
- d) Formar unha imaxe axustada das posibilidades e das características musicais de cada un, tanto a nivel individual como en relación co grupo, coa disposición necesaria para saber integrarse como un membro máis del ou para actuar como responsable do conxunto.
- e) Compartir vivencias musicais de grupo na aula e fóra dela que permitan enriquecer a relación afectiva coa música, a través do canto e da participación instrumental en grupo.
- f) Valorar o corpo e a mente para utilizar con seguridade a técnica e poder concentrarse na audición e na interpretación.
- g) Relacionar e aplicar os coñecementos adquiridos en todas as materias que compoñen o currículo, nas vivencias e nas experiencias propias para acadar unha interpretación artística de calidade.
- h) Coñecer e aplicar as técnicas do instrumento ou da voz de acordo coas exigencias das obras.
- i) Adquirir e demostrar os reflexos necesarios para resolver eventualidades que xurdan na interpretación.
- j) Cultivar a improvisación e a transposición como elementos inherentes á creatividade musical.
- k) Interpretar individualmente ou dentro da agrupación correspondente obras escritas en todas as linguaxes musicais, afondando no coñecemento dos estilos e das épocas, así como nos recursos interpretativos de cada un destes.
- l) Actuar en público con autocontrol, dominio da memoria e capacidade comunicativa.

4. Obxectivos, contidos e criterios de avaliación da materia de Itinerario de Interpretación

4.1. Grao profesional da materia de Itinerario de Interpretación

En canto aos elementos curriculares do grao profesional que serviron de base para a elaboración desta programación, estes pódense consultar no Anexo II do Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música.

4.1.1. Obxectivos:

- Coñecer as técnicas básicas de estudo (organización, memoria, concentración, relaxación,...) e favorecer a súa automatización para aproveitar mellor o tempo dedicado ao estudo diario.
- Tomar conciencia das posibilidades físicas, a través do coñecemento e do dominio corporal, co fin de percibir as súas capacidades como intérprete.
- Coñecer as prácticas interpretativas por medio das fontes sonoras e escritas axeitadas, para abordar a interpretación do repertorio consonte os estilos interpretativos da música occidental.
- Adquirir o hábito de escoitar música ampliando a súa cultura musical, para alcanzar unha base sólida que lle permita ao alumnado diversificar as súas preferencias musicais.
- Valorar a interpretación a través da propia execución con vistas a extraer conclusións obxectivas que melloren a súa calidade.
- Introducción á análise interpretativa por medio das novas tecnoloxías.

4.1.2. Contidos:

- Organización do traballo diario.
- Exercitación progresiva da memoria.
- Técnicas de relaxación.
- Concentración e respiración.
- Coñecemento corporal aplicado á execución.
- Control do medo escénico.
- Realización de traballos relacionados co repertorio e a evolución orgánolóxica do instrumento.
- Audición activa do repertorio.
- Coñecemento das fontes audiovisuais e escritas dos intérpretes máis

relevantes.

- Audicións comparadas.
- Actitude positiva ante as audicións e os traballos propostos.
- Toma de conciencia do papel para desenvolver na agrupación que se forme parte.
- Actitude crítica ante as interpretacións propias e alleas.
- Coñecemento das normas de actuación convencionais nos acontecementos musicais, como intérpretes e como oíntes.

4.1.3. Criterios de avaliación:

- Controlar a resposta corporal na interpretación a través do emprego das técnicas de relaxación, concentración e respiración estudadas.
- Analizar audicións dunha mesma obra nas tres versións interpretativas: formalista, historicista e histórica.
- Realizar comentarios críticos ante interpretacións dunha mesma obra por parte de agrupacións diferentes.
- Comentar os aspectos interpretativos dunha partitura ante as súas diversas audicións.
- Amosar unha actitude positiva e de participación ante os traballos e as audicións propostas.
- Tomar conciencia do grao de integración no grupo do cal se forma parte.
- Xulgar as interpretacións propias e alleas.
- Comentar análises interpretativas realizadas mediante as tecnoloxías máis recentes neste campo.

5. Metodoloxía

O método a empregar será a autoaprendizaxe guiada, onde o profesor en cada clase orientará e motivará ao alumnado para a busca, procesamento e aplicación da información necesaria, así como a aprendizaxe por proxectos, xa que estes coñecementos que adquirirá poranse en práctica nas metas ou proxectos establecidos, desde a preparación de obras e estudos hasta un programa de concerto.

Para dar reposta a todo o anterior, e de xeito xeral, as estratexias metodolóxicas adaptaranse á madurez do alumnado e aos factores contextuais da clase, como son o tempo dispoñible e os espazos e recursos cos que se conte.

5.1. Principios metodolóxicos

Os principios que rixen a elaboración desta programación didáctica dotándoa de coherencia e sentido son:

- **Actividade:** O carácter instrumental da especialidade de percusión require da práctica, polo que o principio de que as cousas se aprenden facéndolas vai implícito na nosa ensinanza.
- **Autonomía:** Cada alumno/a será orientado nas súas clases individuais e nos ensaios colectivos, ensinándolle a traballar de forma independente e a tomar decisións por si mesmo.
- **Creatividade:** Ao tratarse dunha ensinanza artística, toda actividade que realicemos tratará de estimular o pensamento e a imaxinación, buscando conseguir que os nosos alumnos non repitan soamente o que decimos e pedimos.
- **Individualización:** A nosa ensinanza da materia é individual a maior parte do tempo, algo que nos facilita que en cada clase se teña en conta a dimensión persoal e afectivo social de cada alumno ou alumna.
- **Flexibilidade e diversidade de estratexias didácticas:** Co fin de conseguir os obxectivos propostos poderemos realizar as adecuacións que fosen precisas na temporalización dos contidos.
- **Convivencia:** Nos casos en que as actividades da nosa ensinanza requiran de traballo en equipo fomentárase en todo momento un clima de cordialidade e respecto entre o alumnado.
- **Significación:** Esta será unha das vías de motivación que empregaremos, presentando o que se aprende como algo que será útil noutras situacións, que terá aplicación reais.
- **Interdisciplinabilidade:** Buscaremos relacionar os contidos da nosa materia cos das outras materias do currículo que cursa o noso alumnado para dotalos dunha maior significación

5.2. Métodos didácticos

Á hora de decidir os métodos didácticos para esta programación didáctica tiveronse en conta os seguintes enfoques:

- **Modelo constructivista:** Tomando como idea principal que o coñecemento é unha construción persoal na que o/a alumno/a elabora significados propios a partir duns coñecementos previos, a través dunha actividade intelectual e práctica.
- **Aprendizaxe significativa:** Este modelo de aprendizaxe está moi relacionado co constructivista, xa que a adquisición de coñecemento polo alumno realízase construíndo sobre os seus propios esquemas, sumando información sobre a que xa ten, que lle será útil para aplicar noutras situacións.

Para que esto se produza, debemos ter en conta ao longo de toda actividade:

- a) Que o alumnado teña unha boa actitude, algo que se consegue facéndolle ver que o que están a facer ten sentido, é dicir ten unha razón, unha finalidade, así como fomentando o bo clima de clase, a autoconfianza, etc.
- b) Que o que se ensine presente unha estrutura lóxica dentro da materia, enfocando o traballo de forma globalizadora.
- c) Que as novas aprendizaxes se relacionen cos coñecementos previos, é dicir, os contidos deben ter significatividade psicolóxica.
- d) Que sexan conscientes da importancia do estudo individual, fomentando o interese e o respecto polo hábito de estudo e ensinándolles a maneira de que ese tempo sexa eficiente.

6. Atención á diversidade

A diversidade constitúe un valor que enriquece e diversifica a realidade, esixindo no plano educativo unha maior atención por parte do profesorado.

É un feito que os alumnos que acceden a un conservatorio presentan diferenzas individuais e non todos os alumnos aprenden ao mesmo ritmo nin teñen as mesmas capacidades, polo que será labor do profesorado adecuar a práctica docente ás necesidades e características do alumnado.

Para dar resposta á diversidade, desde a clase de percusión teremos en conta as seguintes pautas:

- Traballar con materiais abertos e flexibles, que plantexen diversas estratexias para o logro dos coñecementos.
- Ter en conta as diferenzas individuais e de grupo que se detectan na avaliación inicial: os intereses dos nenos, o contacto que tiveron coas actividades, as destrezas adquiridas, etc.
- Buscar orientación externa, de ser necesario, co propio centro como mediador.
- Respetar o ritmo de aprendizaxe de cada alumno.
- Diversificar as actividades para lograr os obxectivos.
- Plantexar actividades de diferente dificultade e integrar aos alumnos na máis apropiada ao seu nivel.
- Fomentar a pedagogía do éxito, é dicir, valorar os pequenos logros de cada un e considerar positivamente o seu proceso de aprendizaxe.
- Potenciar o traballo das actitudes para lograr o respecto de todos

A atención á diversidade constitúe un indicador moi positivo da saúde do noso sistema educativo, xa que un sistema que tamén intenta dar resposta a todos eses nenos e nenas con deficiencias a nivel persoal e con características cognitivas por encima da media, é un sistema educativo cercano ás necesidades reais do educando. Neste sentido a nosa programación didáctica intentará establecer os instrumentos necesarios, en consonancia cos outros documentos do centro, para lograr unha educación musical comprensiva e de calidade.

7. Temas transversais

A nosa materia tamén trata esta serie de elementos transversais que son abordados desde cada unha das diferentes asignaturas que comprenden o currículo das ensinanzas de réxime especial de música, e que nos dan a oportunidade de reflexionar sobre a dimensión máis persoal da educación.

7.1. Educación en valores

Á hora de abordar a educación en valores seguiranse as seguintes consignas:

- A **educación ambiental** tratarémola a través do coidado pola produción excesiva de sons por parte do alumnado, a concienciación sobre contaminación acústica, e a través da importancia que se lle debe de dar ao silencio como marco de calquera actividade musical.
- En canto á **educación para a saúde**, abordarémola a través da práctica corporal, aprendendo a apreciar e valorar o propio corpo e as súas posibilidades de movemento, tendo en conta e incidindo sobre a educación postural e a adquisición dun correcto tono muscular. Ademais, a música, polos seus compoñentes afectivos, fisiolóxicos e intelectuais, tamén incide de forma positiva no equilibrio persoal e anímico das persoas.
- No referente á **educación para a igualdade de sexos**, partiremos de que a música non está relacionada co sexo do alumnado, e de que toda actividade musical en grupo partirá do principio de integración, de colaboración e de respecto mutuo entre os integrantes da clase independentemente do sexo ao que pertencen.
- A **educación para a paz e a tolerancia** traballarase a partir de pezas doutras culturas e das relacións que se establezan coas persoas da contorna.
- A **educación para o lecer** traballarase a partir do concepto productivo do ocio, a través da asistencia a concertos, audicións, recitais e outras actividades culturais, ademais de fomentar a escoita de música e a lectura de libros relacionados co traballado en clase.
- En canto á **educación do consumidor** trataremos que o alumnado adquira unha actitude crítica ante o fenómeno musical, axudándolles a forxar un criterio á hora de decantarse por diferentes versións, e propiciando dese modo un aumento da súa capacidade de elección á hora de consumir música.
- Para rematar, a **educación moral e cívica** abordarémola ao ter presente o respecto ás normas e a necesidade da súa existencia como poden ser á hora de tocar en grupo: a entrada simultánea, o mantemento do plano sonoro adecuado, a actitude de escoita e respecto aos demais... Todas estas normas estarían referidas aos compañeiros, ao material da aula, ao profesor, etc.

7.2. Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC's)

Hoxe en día é difícil pensar nun modelo pedagóxico que non se complemente cos recursos tecnolóxicos, permitindo unha formación máis completa e posibilitando unha renovación na pedagogía e na didáctica. A educación ten que avanzar ao paso da sociedade co fin de enriquecerse mutuamente.

O Conservatorio profesional de Vigo dispón dunha rede Wifi para o uso do profesorado na aula de Itinerario de Interpretación. Fanse imprescindibles o ordenador e a pizarra digital nesta materia, xa que esta asignatura está enfocada cara á investigación, a crítica musical e a audición de diferentes interpretacións musicais.

Os alumnos, á súa vez, deben utilizar as TIC's como vehículo para a súa formación: así, o profesor propón unha tarefa na clase, e os discentes teñen que profundizar e investigar nela. Moitos temas son de actualidade e **Internet** é unha ferramenta para eles imprescindible.

Para temas relacionados co seu instrumento ou agrupacións musicais, persoalmente, aconsello **Youtube** (poden atopar diferentes formas de interpretación, clases en inglés,).

Nos temas relacionados coa adquisición de partituras, pódense visitar páxinas como: **ISMLP** ou **musescore**.

A docencia recomendará visitas a páxinas concretas, sempre tendo en conta a idade e a capacidade de comprensión do alumnado, así coma os foros e links interesantes para os traballos de investigación.

Ademáis o Conservatorio Profesional de Vigo dispón de **Biblioteca / fonoteca / videoteca**, nas cales o alumnado pode adquirir a información necesaria no propio centro educativo, a través dun carné persoalizado.

Por último, as tarefas evaluables do alumnado serán maioritariamente presentadas a través da **aula virtual**, facendo uso de ferramentas como procesadores de texto ou gravacións de audio e vídeo. As entregas de documentos de texto faranse exclusivamente en formato PDF.

8. Actividades culturais e de promoción das ensi- nanzas

Dentro da Sección II do Proxecto Educativo de Centro do noso conservatorio, referente ás normas de organización e funcionamento, e concretamente no título cuarto do capítulo 4, establécese que estas actividades se poderán clasificar en actos institucionais, cursos e clases maxistras, audicións e outros.

O alumnado de Interpretación terá o dereito de asistir, aínda que non a obriga, ás actividades culturais e de promoción das ensinanzas que se organicen dende o Departamento, agás nas audicións, onde si deberán participar.

A organización de todas as actividades extraordinarias e complementarias do conservatorio correspóndenlle, como norma xeral, ao Equipo de Actividades Culturais e á Vicedirección como coordinadora do dito equipo. Para todas estas actividades agás as audicións de aula (non sendo casos especiais que así o requiran), establecerase un plan de actuación que pode ser consultado no artigo 36º do título cuarto da sección do Proxecto Educativo do Centro anteriormente citado.

8.1. Actos institucionais

No curso académico 2003/2004 decidiuse iniciar a institucionalización dunha serie de concertos, de xeito que pasaran a formar parte da programación estable do centro. Seguindo esta liña de continuidade, as posibles participacións do Departamento de Percusión serían nos seguintes actos:

- Concerto de apertura do Curso Académico: Terá lugar ao inicio do curso.
- Concertos Benéficos: en colaboración con entidades benéficas, coa posibilidade de recadación de donativos. Así mesmo, intentarase celebrar fóra do centro, nalgún lugar que garanta a maior difusión posible.
- Ciclos de concertos, como por exemplo o Ciclo de Primavera onde cada ano se convida a solistas e agrupacións tanto externas como con participación dalgún membro do claustro.
- Acto de graduación: Alumnado que remata os estudos do 4º curso do grao elemental e o 6º curso do grao profesional.

Ademais das actividades que se realicen no seo do propio centro, intentarase celebrar concertos en salas ou espazos que permitan unha maior proxección da nosa tarefa profesional.

8.2. Cursos e clases maxistras

Os cursos e clases maxistras que se desexen organizar, unha vez aprobados no seo do departamento correspondente trasladaranse ao Consello Escolar onde se debaterán, e se son autorizados pasarán a ter a consideración de actividades extraescolares ou complementarias do centro.

No caso de que o Departamento teña algunha proposta, esta deberá ser tratada no mes de setembro e será incluída na Programación Xeral Anual. As propostas posteriores a esta data, poderán terse en conta, sempre que sexan autorizadas polo Consello Escolar.

No caso de haber orzamento para as actividades, será o Consello Escolar quen estableza os criterios de distribución do mesmo.

8.3. Audicións

Atendendo ao que se contempla no currículo de Grao Profesional, cada departamento organizará audicións de alumnos que se celebrarán de forma continuada ao longo do curso. Ditas audicións serán públicas e se realizarán en tres períodos ao longo do curso, coordinadas pola Vicedirección.

Solicitarase dos departamentos colaboración para a elaboración de calendarios coas propostas de datas para as diferentes audicións que se queiran organizar ao longo do curso. Estas propostas serán estudadas pola Vicedirección para poder adjudicar datas, espazos e horarios definitivos.

8.4. Outros

O centro colabora con entidades públicas e privadas participando en eventos organizados por estes, como son os “Premios Honoríficos David Russell”, ou os concertos pedagóxicos para colexios, entre outros, nos que o Departamento podería propoñer alumnado para a súa inclusión nestas actividades.

9. Secuenciación por cursos

9.1. Curso: 6º de grao profesional

9.1.1. Contidos

9.1.1.1. Primeiro trimestre:

- Estres: que entendemos por este término. Ansiedade.
- Pensamentos positivos e negativos. A respiración: importancia. Tipos : Abdominal, Clavicular, Profunda ou Total.
- Práctica da respiración controlada. Conciencia do propio corpo e o EU.
- Presentación teórica dos métodos Jacobson e Shultz
- Outros métodos de relaxación. Visualización. Meditación.
- Presentación e comentario de audicións gravadas.
- Factores que interveñen na execución dunha obra: físicos, mentais, ambientais, socio culturais.
- Evolución histórica do teu instrumento.
- A posta en escea. Actitude como intérprete e como espectador nun escenario. Pautas a seguir.
- Análise da obra do teu instrumento: 1º trimestre. Audicións.
- Diferentes escolas de interpretación Barrocas. A Ornamentación.

9.1.1.2. Segundo trimestre:

- Tolerancia ao stress. Os axentes cerebrais que interveñen. A serotonina. Dopamina. Melatonina. Os neurotransmisores.
- Hormonas. Tipos . (De que modo interveñen).
- O loga: que é. Tipos.
- Exercicios de relaxación.
- Visualización ou audición de obras nas que interveñen intérpretes coñecidos para a posta en común e comentario crítico.
- Análise da obra do teu instrumento: 2º trimestre. Audicións.
- A interpretación no Clasicismo. Inventar unha cadencia dun Concerto Clásico do teu instrumento.
- O Romanticismo. Interpretación. Biografía dun compositor romántico. Audicións.

9.1.1.3. Tercer trimestre:

- Distintos tipos de relaxación: visualización, tipos de masaxe relaxante, meditación, relaxación a través dos sons.
- A respiración Abdominal. Práctica de táboas de respiración.
- A alimentación como coadxudante en momentos de stress.
- Análise da obra do teu instrumento: 3º Trimestre. Audicións.
- O século XX. Características interpretativas. Efectos sonoros. Novas grafías. Audicións.
- Diferentes escolas de interpretación no teu instrumento.
- Análise de obras traballadas noutras disciplinas.
- A memoria. Tipos.

9.1.2. Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

En termos de cualificación, cada trimestre o alumnado recibirá una nota numérica expresada en números enteiros do 1 ao 10 baseada nos contidos e obxectivos acadados no trimestre. A nota final ordinaria será a media aritmética das tres avaliacións trimestrais.

9.1.2.1. Criterios de avaliación

- Participación activa nos traballos propostos, ben sexa en grupo ou individualmente.
- Comprensión e análise de elementos de distintos estilos musicais, distintas escolas a través da historia relacionando estilos e épocas.
- Control do corpo na interpretación así como a mente mediante tipos de relaxación, concentración e respiración. Capacidade de resposta

en situacións de máxima tensión.

- Participación activa en procesos, tanto autocríticos como de distintas persoas, de interpretación, ben sexa en grupos ou como solistas con obxecto de formar o criterio e valoración das situacións, tamén a evolución do alumno fronte a distintas execucións musicais.
- Tendo en conta as novas tecnoloxías, facer chegar distintas opcións interpretativas, distintas posibilidades dentro dun contexto ou época.
- Verificar o traballo e actitude do alumnado dentro da aula, a súa actitude de educación, tolerancia e integración no grupo e respecto cos compañeiros e profesorado.
- Habitarse a escoitar música para formar a súa cultura musical e establecer un concepto estético que lle permita fundamentar e desenvolver o seu propio criterio interpretativo.
- Coñecer as distintas escolas de interpretación do seu propio instrumento, así como profundizar no coñecemento do seu repertorio a través de diferentes traballos propostos polo profesor.
- A Ornamentación Barroca. Saber empregar os distintos tipos de ornamentacións nunha partitura, así como coñecer a súa interpretación.
- Coñecer as características estilísticas e interpretativas do Clasicismo.
- O Romanticismo. Diferentes vertientes interpretativas.
- O Século XX. Profundizar nas novas grafías e efectos sonoros propios do seu instrumento.
- Coñecer os diferentes métodos pedagóxicos musicais específicos do instrumento do alumno. Introducción á pedagogía (relacionada coa asignatura de Interpretación musical).

9.1.2.2. Mínimos esixibles:

Os Obxectivos mínimos son, o dominio mínimo de cada obxectivo correspondente á materia.

9.1.2.3. Procedementos e ferramentas de avaliación

Procedementos:

- Realización de reunións coas nais/pais ou titores do alumnado.
- Observación individual da aprendizaxe mostrada nas sesións semanais de clase, atendendo a aspectos como a comprensión, adquisición de conceptos, participación activa, corrección e autocorrección.
- Observación do seu rendemento, interacción e comportamento en grupo, nas diferentes actividades deseñadas ao efecto.
- Observación do grado de consecución dos obxectivos do curso a través de probas obxectivas deseñadas dende a especialidade ao longo

do curso.

- Exposición de traballos propostos polo profesor, tanto individuais coma grupais.

Ferramentas:

- Caderno de aula (onde queda recollida a información e valoración do traballo diario e a asistencia a clase).
- Portafolio personal da asignatura onde o alumnado recolle todos os apuntes e materiais da asignatura, ademais das súas aportacións persoais.
- Traballos feitos polos propios alumnos tanto individuais coma colectivos.
- Exercicios de aula propostos polo profesor.
- Probas escritas.
- Gravacións das interpretacións dos alumnos.
- Concertos dos propios alumnos na aula de interpretación.
- Asistencia a concertos propostos polo centro, coma espectadores, e posterior posta en común a través da crítica constructiva.
- Ensaio escritos das diferentes audicións propostas polo profesor. Reforzo da expresión escrita, con un vocabulario técnico-musical, mostrando as propias ideas e contrastándoas coas dos compañeir@s.

9.1.2.4. Criterios de cualificación*

- Actitude e participación na aula 20% (*portfolio* 10% + actividades de aula 10%)
- Asistencia a clase e traballo diario 40% (asistencia 10% + tarefas 30%)
- Probas escritas 40%

No caso de non realizarse probas escritas trimestralmente, o 40% sumarase ao criterio "tarefas", resultando este último un 70% da nota.

*Consultar rúbrica de avaliación en anexos.

9.1.3. Medidas de recuperación

Ante un alumno/a que supere o número máximo de faltas permitidas polo centro para cada trimestre ou curso, e perda con isto o dereito á avaliación continua, o departamento elaborou unha serie de directrices a seguir para a súa avaliación:

1. alumno/a deberá realizar unha proba, que terá lugar entre dez días e unha semana antes da sesión de avaliación correspondente.

2. Esta proba será realizada polo profesor de Itinerario de Interpretación do alumno e, no caso que este/a o considere oportuno, ante unha comisión avaliadora formada por membros do departamento eleixidos polo xefe/a de departamento.
3. alumno deberá acudir á proba co total da programación secuenciada para o trimestre en cuestión ou para a totalidade do curso se é o caso, ou ben cos traballos e material que lle indicou o profesor.

9.1.3.1. Procedementos de recuperación ordinarios

Tanto o contido da proba coma os traballos propostos estarán relacionados cos obxectivos, contidos e criterios de avaliación da asignatura.

O profesor en todo momento lle proporcionará a información necesaria ó alumnado para os procedementos de recuperación, así como un asesoramento personalizado enfocado á proba. Para elo, o profesor dispón dunha hora de tutoría semanal que será utilizada en beneficio do alumno ou alumna.

9.1.3.2. Probas extraordinarias

Os obxectivos, contidos e criterios de avaliación para a convocatoria extraordinaria serán os mesmos que aparecen desenvolvidos na programación deste curso.

A proba ou os traballos propostos polo profesor estará relacionada co total da programación do curso.

O profesor asesorará ó alumnado, proporcionándolle a información necesaria para o desenvolvemento da proba.

9.1.4. Recursos didácticos:

Xúntase unha bibliografía, a modo de guía, relacionada cos contidos desta programación.

- Interpretación musical e postura corporal ". Susanne Klein-Vogelbach / Albrecht Lahme / Irene Spirgi-Gantert. Ed. Akal Música
- "Ejercitación mental para músicos ". Klöppel, Renate. Ed. Idea Books.
- " Domine la Relajación " . Goldwind, Frank Ed. RBA
- "La respiración Consciente " Hendricks, Gay. Ed. Urano.
- "La Relajación " de Bousingen, Durand. Ed. Paidotribo.
- "Conversaciones con Gerda Alexander " Violeta Hemsy Gainza.
- "Manual de Kundalini Yoga ". Singh, Satya. Ed. Robin Book.
- "Endorfinas: Las hormonas de la Felicidad " Dr. Gaona, José Miguel.
- "Elementos de Fisiología".Dr,. Morros Sardá, José.
- "Para comprender a Música Contemporánea ". Barraud, Henry. Ed. Laiovento.

- "Cómo superar el pánico ". Roca, Elia. ACDE Psicología.
- "La interpretación de la música " . Dart, Thurston. Ed. Mínimo Tránsito.
- "Historia de los instrumentos musicales ". Remmant, Mary. Ed. Ma non troppo.
- "Manual práctico de Ornamentación Barroca ". de Pedro, Dionisio. Ed. Real Musical.
- "El Estilo Clásico: Haydn, Mozart y Beethoven ". Rosen, Charles. Ed. Alianza Música.
- "Análisis de la música española del s.XX ". Charles Soler, Agustí. Ed. Rivera Editores.
- " La música del s. XX ". P. Morgan, Robert.
- "Historia de la Música Occidental ". Buckholder, J. Peter; Grout, Donald; Palisca, Claude V. Ed. Alianza Música.
- "Acción, pensamiento y lenguaje ". Bruner, J.
- "Música, educación y lenguaje ". Manevean, Guy. Ed. Libros de música Rialp.
- " Invitación a la música ". Roselló, Josepa. Ed. Arola editores.

O centro dispón dunha **biblioteca** onde o alumn@ pode atopar unha bibliografía ampla. Na mesma biblioteca o alumno pode acceder a **Internet** nuns ordenadores instalados para esa finalidade (a través do propio carné do alumno).

Ademáis a **Fonoteca** do Conservatorio Profesional de Música de Vigo dispón dunha gran variedade de cd's e dvd's.

10. Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica

Seguindo as instrucións que se recollen no artigo 2º da orde do 8 de Febreiro de 2008 pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música na Comunidade Autónoma de Galicia, e que indican que “[...]a avaliación terá un carácter formativo e orientador do proceso educativo e proporcionará unha información constante que permita mellorar tanto os procesos coma os resultados da intervención educativa[...]”, este departamento leva a cabo unha tripla avaliación: do proceso de aprendizaxe (que se desenvolveu no apartado correspondente de cada curso), da programación didáctica e da nosa labor docente.

O seguimento e avaliación das programacións será rexistrado por cada docente e tratado nas reunións periódicas do departamento, quedando constancia na acta daquelas desviacións e modificacións acordadas. Estas ideas e propostas de mellora serán incluídas na memoria final do departamento, xa que servirán de base para a elaboración da programación didáctica do vindeiro curso.

Por outra banda, a misión da Comisión de Coordinación Pedagóxica será a de garantir que as programacións didácticas dos distintos departamentos presenten coherencia secuencial entre todas elas, e indicar, se é o caso, as modificacións pertinentes que deberán ser realizadas polos departamentos.

Dende o Departamento de Percusión para avaliar a nosa programación didáctica teremos en conta os seguintes aspectos:

- Obxectivos:** Adecuación ás necesidades específicas do alumnado e do Proxecto Educativo do Centro
- Contidos:** Validez na súa elección con respecto aos obxectivos plantexados e adecuación ao nivel do alumnado
- Actividades:** Atención á diversidade das capacidades e adecuación aos intereses do alumnado e aos seus ritmos de aprendizaxe
- Criterios metodolóxicos:** A adecuación e coherencia dos mesmos
- Os medios e recursos:** Avaliación dos criterios para a elección dos medios e recursos didácticos e a súa adecuación aos obxectivos propostos.
- A avaliación:** Comprobarase a idoneidade e a adecuación entre criterios de avaliación, técnicas e procedementos, así como entre os criterios de avaliación, contidos e obxectivos
- alumnado:** A relación co alumnado, ademais do clima de convivencia e traballo.

11. Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento

Do mesmo xeito que se indica no punto anterior, a avaliación do labor docente supón un dos tres elementos a avaliar dentro do noso sistema educativo xunto co proceso de aprendizaxe e a programación didáctica.

Será misión do profesorado realizar a análise dos datos que obteña trala avaliación do alumnado e da programación didáctica para realizar as diferentes adaptacións ou adecuacións das estratexias metodolóxicas co fin de mellorar os resultados acadados.

Para levar a cabo este proceso contarase tamén coa análise das enquisas de satisfacción do alumnado como vía alternativa ás clases para obter datos directos relativos á súa función.

Nas reunións do departamento trataranse todos estes puntos ademais dos que o profesorado considere relevantes, sen descoidar aspectos como os recursos materiais e persoais dos que dispón o propio departamento para ofrecer unha ensinanza de calidade, trasladando á Comisión de Coordinación Pedagóxica todo aquilo que se estime oportuno.

12. ANEXOS

12.1. Probas de acceso 6º de grao profesional

Consultar o documento de información das probas de acceso ao centro dispoñible na páxina web do centro.

12.2. Rúbrica de avaliación

Critérios cualificación		Suspenseo	Aprobado-ben	Notable	Sobresaínte
Actitude e participación 20%	Portfolio (10%)	Non entrega ou está incompleto	Entrega o <i>portfolio</i> completo	Entrega o <i>portfolio</i> completo e organizado con detalle	Entrega o <i>portfolio</i> completo, organizado e con aportacións persoais
	Participación (10%)	Non participa nas actividades de clase	Participa nas actividades cando se lle require	Participa nas actividades de maneira voluntaria mostrando interese	Participa nas actividades de maneira voluntaria, mostra interese e engade aportacións persoais (reflexións, preguntas, comentarios, etc.)
Traballo diario e asistencia 40%	Asistencia (10%)	Máis de dúas faltas de asistencia	Dúas faltas de asistencia	Unha falta de asistencia	Sen faltas de asistencia
	Tarefas (30%)	Non entrega a tarefa ou é moi pobre	Entrega a tarefa, cumprindo os obxectivos propostos pero fóra de prazo	Entrega a tarefa cumprindo os obxectivos en tempo e forma	Entrega a tarefa en tempo e forma, e está confeccionada con detalle e profundidade
Probas escritas 40%					